

láló kontingens, kb. 100 főnyi keret kíséretében, szeptember 17-én távozott Borból, többek között Pataki Sándor főhadnagy és Juhász Pál alhadnagy parancsnoksága alatt.¹⁵⁹ Néhányan, nyilván azok közül, akik beszéltek szerbül, elszöktek; másokat, főleg olyanokat, akik leszakadtak a menetről, a jugoszláv partizánok mentettek meg.¹⁶⁰ Visszavonulásuk első állomáshelye Belgrád volt, ahova Žagubica, Petrovac, Mala Kršna és Szendrő érintésével október 2-án érkeztek. Noha kegyetlenül hajtották őket, és alig kaptak élelmet és vizet, csupán egyetlen haláleset történt ezen az útszakaszon.¹⁶¹

Az út menti szerbek segíteni próbáltak rajtuk, élelmet és vizet hoztak nekik, szökésre buzdítva őket, de kevésnek volt ehhez bátorsága.¹⁶² Belgrádba érkezve, a munkaszolgálatosokat néhány napra Zimonyba, a jugoszláv fővárosához közeli vásár területére „szállásolták el”.

Néhány nap elteltével a menet elindult második úti célja, Újvidék felé, amelyet Pančevo, Jabuka, Glogony, Opava és Titel érintésével értek el. Ezen az útszakaszon a munkaszolgálatosoknak még több megpróbáltatásban volt részük. Pančevo mellett nyolc éhező munkaszolgálatost gyilkoltak meg, mert elhullott kukoricát szedtek, illetve ivóvízért könyörögtek. Az errefelé lakó, többnyire nácibarát svábok feljelentették a „fosztogató” zsidókat. A kimerült, csontig lesoványodott munkaszolgálatosok szökni próbáltak. A németek elfogták 147-üket, és egy kivételével, aki meg tudott szökni, a Jabuka felé vezető úton valamennyiüket kivégezték.¹⁶³

Pančevóból a munkaszolgálatosokat északnyugatnak, Perlez, Titel és Újvidék felé hajtották. Német kíséretük kiegészült a helyi német milícia feketé egyenruhás, „DM” (Deutsche Miliz) feliratú karszalagot viselő tagjaival. Útközben egy halom rothadt dinnye mellett haladtak el. Engedélyt kaptak, hogy fogyasszanak belőle, de a németek 250-üket lelőtték. Amikor a menet elérte Jugoszlávia Magyarországhoz visszacsatolt területét Titel közelében, ismét magyar őrök vették át a felügyeletet. Újvidéken a menetet szigorúan elzárva tartották a vasútállomás közelében mintegy három napig.

A harmadik állomáshely Cservenka volt. Érintették többek között Szenttamás, Újverbász és Kula sváb településeket. Szenttamás közelében mintegy 20 zsidót öltek meg, mert vizet próbáltak inni, és Újverbász közelében további tízet, mert már képtelenek voltak járni.¹⁶⁴ Október 6-án értek be Cservenkába. Másnap mintegy 800 munkaszolgálatost továbbhajtottak Zombor felé sváb SS-legények és bosnyák usztasák kíséretében. Onnan – elképzelhetetlen kegyetlenkedések közepette – Bezdánon és Pélmónostoron keresztül Mohácsra kísérték őket, ahol ismét magyar őrsze-